

Kríza otcovstva

pre OZ „Manželské stretnutia“, Gabčíkovo, 21.3.2004

- háklivá téma ako i o kríze materstva... – rôzne názory od negácie problému po jeho až katastrofické dramatizovanie, ktorého výsledkom je rezignácia a paralyzujúci negativizmus...
- Kríza otcovstva a materstva je jedna kríza – kríza rodiny. Pôdou rodiny je vzťah muža a ženy ... ten je poznamenaný krízou, ovšem čoho je táto kríza dôsledkom? Akého partnerského vzťahu predtým? Následne kríza materstva a otcovstva – čoho je dôsledkom, akého otcovstva a materstva predtým?
Krízou totiž nazývame rozpad nejakej starej, nazvime to, formy a nenájdenie ešte tej novej...
- Z mojej strany len úvaha, plus úvaha ženy, pohľad z „druhej“ strany, a teda i tu prítomní muži a otcovia môžu mať názor iný, nech je to predmetom diskusie, nejde nám o žiadne oficiálne „cirkevné“ tlmočenie tohto problému, nech ide teda zatiaľ o spoločnú úvahu...

Prvá úvaha: Analýza problému,

ktorý podľa mňa vedie ku kríze rodiny (a teda i otcovstva):

Rozpad dvoch veľkých koncepcií v západnej kultúre, ktoré so sebou navzájom súvisia:

1. Koncepcia kresťanských tradičných hodnôt

- kvôli časovému priestoru veľmi stručne:

Kresťanské náboženstvo (hoci od 16. stor. už multikonfesijné) vytvára po stáročia homogénny rámec tradičných kresťanských hodnôt, v ktorom sa formuje život jednotlivca a spoločnosti.

Tento rámec hoci už značne oslabený, ale predsa len majoritný, pretrváva v Európe do 19. stor. a v našom regióne – v krajinách Slovenska, Poľska a Maďarska i dlhšie.

Historicky tento náboženský rámec prezentuje určité kultúrne a duchovné hodnoty, všeobecne platné, spochybňované iba minoritne... ide o náboženstvo určitej morálky - kresťanskej morálky. Tá je predkladaná všetkým, a kto by chcel s Bohom hlbšie žiť, v osobnom, intímnejšom, vzťahu s Bohom, rozhoduje sa pre duchovný stav (hoci i ten sa dostáva i tým, ktorí sa vedome pre hlbší život s Bohom nerozhodujú, ale to chvalabohu sa dialo len okrajovo).

Pr. kanonizácia svätých sa týkala temer výlučne osôb duch. stavu, manželstvo bolo považované za prirodzený spôsob života pre tých, ktorí sa nejako zvlášť o svätosť neusilovali... Tento štatút sa láme oficiálne až 2.VK – Lumen Gentium, V.

Dnes: pluralita duch. hodnôt, kresť. náboženstvo existuje ako jedno spomedzi iných..., plus negativizmus duch. hodnôt ako takých a relativizmus hodnôt...

- kresťanstvo už nemôže ponúkať len kresť. hodnoty... s nimi je silne, a ako vidíme nie vždy úspešne, konfrontované s inými hodnotami... Poslaním kresťanstva dnes je tlmočiť Boha Ježiša Krista, jeho vzťah k človeku – a to na základe živého vzťahu človeka – kresťana s Bohom... kresťanská morálka a jeho hodnoty vyrastajú teda

z tohto poslania, stoja na tomto vzťahu... K osobnému vzťahu s Bohom je povolaný každý... vid' dnešné hnutia, obnovy...

Táto kríza má nepopierateľný dopad na vznik a riešenie krízy, ktorá je dôsledkom súčasne prebiehajúceho rozpadu druhej koncepcie:

2. Koncepcia tradičných rodinných vzťahov

S rozpadom tradičných hodnôt nutne dochádza i k rozpadu tradičných rodinných vzťahov, ktoré sú týmto hodnotami formované. Avšak na rozpade tradičných rod. vzťahov sa podieľajú aj iné faktory. Táto kríza sa týka tak identity muža ako i identity ženy následkom ich meniaceho sa postavenia v spoločnosti, čo so sebou nesie následne krízu tak otcovstva ako i materstva. Budem sa dotýkať oboch strán, ale predsa len sa pokúsim zostať v téme, teda viac hovoriť na adresu otcovstva.

Krátky pohľad na tradičné rod. vzťahy:

Pozn. na úvod:

Božie Zjavenie (skrže Božie Slovo, Písmo) je večne platné, avšak je vždy integrované do už existujúcej spoločnosti, kultúry...

To sa týka i Božieho Zjavenia o partnerských vzťahoch – v každej dobe a kultúre je treba učiť sa chápať zmysel Božieho Zjavenia v tej či onej doméne. Opakujem, Božie Zjavenie je večne platné, ale je integrované dejinne a teda musí byť i chápané dejinne (v kontexte doby a kultúry).

Prehliadnem históriu od počiatku datovateľných dejín spásy – teda od Abraháma – a zameriam sa len na kresťanstvo. Božie Zjavenie vzhľadom na partnerské a rodinné vzťahy je integrované do židovskej a grécko-rímskej kultúry tej doby – do silne patriarchálne existujúcich buniek – rodín ako i celej spoločnosti.

Dominantné postavenie ako v rodine, tak v spoločnosti má muž. Toto postavenie muža vyplýva i zo samotného Božieho Zjavenia, dáva mu ho Boh sám, ale pozrime sa bližšie ako je integrované v rodine, v spoločnosti:

- vo vzťahu k žene, k deťom a k spoločnosti: je pán, hlava, živiteľ svojej ženy a detí, je teda nositeľom moci – nielen fyzickej (hoci i to nie je zanedbateľný fakt z hľadiska uplatňovania moci), ale i morálnej a spoločenskej. On rozhoduje o veciach verejných ako i rodinných... Jemu náleží verejná zodpovednosť za rodinu a spoločnosť...

- jemu náleží vzdelanie, tvorba mimo rodinu – vytváranie spoločenských hodnôt.

- žena, pri všetkej úcte a dôstojnosti, akú jej dáva židokresťanské náboženstvo – ešte lepšie sám Boh – nemá priamy podiel na tvorbe verejných hodnôt... Spoločensky nie je rovnoprávna s mužom. Je materiálne závislá na mužovi a samozrejme už z titulu jej stvorenej prirodzenosti je vzťahovo závislá na manželovi a deťoch, čo ju ovšem zároveň chráni, a pokiaľ ide o autentické kresť. rodiny – Efez 5, 21n: medzi partnermi je vzájomná láska a rešpekt v rozdielnosti ich poslania a vzájomného postavenia, žena je chránená mužom..., muž je plne zodpovedný za svoju rodinu... – žena i muž sa naplno rozvíjajú vo svojej identite... OK!

- Lenže väčšinovo i vďaka postupnému a stále väčšiemu vplyvu pohanstva na mladé a rozvíjajúce sa kresťanstvo (pri úplnom začiatku šlo o kresťanstvo so silnými židovskými koreňmi), je tento evanjeliový model narušený, až potlačený spoločenským úzusom svojej doby: žena je v podriadení z titulu ustálenej mužovej moci nad ňou a z titulu jeho ako jej živiteľa... Muž je zákonodarcom a vlastníkom a hoci má nad sebou Božie a cirkevné zákony, náboženstvo morálky a povinností ho nenúti žiť v osobnej synovskej podriadenosti voči Bohu, a teda ani meniť výrazne svoj vzťah k manželke v plnom duchu evanjelia, v podstate je v rodine pánom sám sebe. Evanjeliový model partnerstva je sploštený na povinnosti, je žitý

jednostranne (mimo vzťah), často voči žene represívne, mužovi náleží dominantnosť, žene podriadenosť, ovšem mimo ducha evanjelia. Priateľstvo ako základ partnerstva je v podstate zriedkavým javom a pre stabilitu manželstva ani nehrá dôležitú úlohu, tú zohráva „zákon“.

Dnes: spoločenský vývoj nutne prinesie zrovnoprávnenie žien v ich spoločenských právach. Ženy majú právo na vzdelanie, prácu, tvorbu... Intelektuálny rozvoj žien má ešte len krátku históriu, a už sa ukazuje ako fakt (*mimochodom dlho popieraný a priori*), že intelektuálne nie sú na tom horšie ako muži, ďalším vývojom si to budú uvedomovať čím ďalej tým viac obe strany.

Aký to má však dopad:

Búra sa prastarý model ženy ako závislého a podriadeného partnera a muža ako dominantného činiteľa v rodine a v spoločnosti. A nový zdravý model tu ešte - zatiaľ nie je. Vytvárajú sa však veľmi nebezpečné a značne popularizované a medializované iné „nové“ modely: slobodné matky ako volený stav, partnerské súžitie mimo manželstva..., homosexuálne vzťahy až po ich legalizáciu, výchova detí v nich...

V rámci tzv. klasického modelu, teda manželstva, dochádza k javom a reakciám na ne, ktoré sú často protichodné, neprimerané jak z jednej tak z druhej strany.

A ako to už býva, so špinavou vodou z vanečky vylievame i dieťa...

- z prirodzenosti (je od Boha) žena je naďalej bytosťou vzťahu a teda závislosti, a v mene zle chápanej rovnosti s mužmi v spoločenskom a rodinnom postavení sa snaží v sebe potlačiť, poprieť túto zákonitosť vlastnej existencie - ovšem pokiaľ to bude chcieť zničiť, zničí seba samu... vid' rôzne formy feminizmu...
- právom si uvedomuje, že skutočne už existenčne a materiálne, v doméne svojich schopností a tvorivosti... nemusí byť závislá na mužovi. I tu však dochádza k mnohým defektom... pracovné stresy (nie záťaž, pod ňou bola vždy i v domácnosti) majú na ňu ďaleko väčší neg. dopad ako na muža... – žena, aby sa „vyrovnala“ mužovi de facto odmieta byť „klasickou“ ženou a následne matkou, pretože ju to vyraduje z nového postavenia ... V mene verejnej činnosti a uplatnenia sa unika z rodiny, stráca však tým pôdu pod nohami...
- to, čo jej najviac ubližovalo – dominantnosť - nadvláda muža, predovšetkým spoločenská - sa stane zbraňou jej rukách: usiluje sa o rovnaké dominantné postavenie – v podstate ide o súboj – vid' radik. feminizmus so všetkými jeho deštruktívnymi vplyvmi na rodinu a spoločnosť... predovšetkým však jeho deštruktívnosť na základný ľudský vzťah, vzťah medzi mužom a ženou...
- v spoločnosti preberá celé domény, dnes už bez toho, že by to chcela, ktoré predtým patrili mužom – napr. učiteľstvo, obchody, úrady, so svojím zmyslom pre detaily a organizačnú schopnosť stále viac manažérstvo...
- tomuto všetkému napomáha čím viac väčšia nutnosť zamestnanosti oboch partnerov, inak by rodina ekonomicky neprežila... (najmä u nás).

Táto spoločenská zmena v postavení žien, so svojimi pozitívami, ale najmä negatívami, berie mužom pevnú pôdu pod nohami v ich tradičnom postavení, zneisťuje... reakcie sú rôzne, hľadanie rovnováhy je pred nami... trpia obe strany...

Aspoň zopár poznámok:

- mnohí muži si naďalej nepripúšťajú radikálnosť zmeny vo vývoji spoločnosti – naďalej zotrvávajú v klasickom poňatí svojej dominantnosti – ženám v spoločnosti len „prepúšťajú“ svoje bývalé miesta realizácie, naďalej uvažujú vo svojom „maskulínnom“ svete a požadujú, aby rodinný model zostal bezo zmeny... značne krehká pôda pre dnešné rodiny...

- z titulu svojej prirodzenosti nevstupia do súboja s dominantnými ženami – ustúpia! S tým ženy nepočítali :-). Ich víťazstvo má veľmi často trpkú chuť, obráti sa proti nim, ale uvoľnené miesto zastúpiť musia – zvlášť keď ide o rodinu ...
Mnohí muži teda rezignujú na ich dominantné snahy a zariadia sa, pokiaľ im spoločnosť - vo vedení prevažne stále maskulínna - poskytuje nové miesta realizácie a tu sa cítia byť v tej pozícii ako predtým, horšie je to, ak i vo verejnom živote im „vládne“ žena...

Lenže ak i v rodinnom živote sa vzdajú svojho dominantného postavenia, má to ďalekosiahle následky a dnes, kedy už môžeme hovoriť o generačnom krízovom vývoji, mnohí mladí muži už výchovou nezískavajú správny vnem svojej identity, a teda už do manželstiev vstupujú ako ne-dominantné a nezrelé osobnosti a ich partnerky veľmi často, či už to chcú alebo nie, preberajú absentujúcu dominantnú úlohu. Bludný kruh...

Pokiaľ dnešní mladí muži chcú znovu fungovať ako dominantní páni svojej rodiny, ovšem podľa starého modelu – nedarí sa im to, ich partnerky a spoločnosť, sú už niekde inde... čiže zas len rezignujú alebo sú permenetne v neriešiteľných partnerských krízach.

Ale ak je narušená ich mužská identita, nutne je narušený aj vnem ich otcovstva – ktoré buď chcú žiť podľa starého modelu živityľa a rodinného zákonodarcu – a to už fungovať nebude, alebo ho odmietajú žiť, pričom výchovu i s „výkonnou“ mocou prenechajú na manželku... Totálnou katastrofou je, keď obaja prenechajú svoje otcovstvo a materstvo na školy, spoločnosť... Kríza otcovstva a materstva je spojená nádoba a bludný kruh...

Druhá úvaha: Ako teda ďalej?

Návrat k stredovekému modelu je ilúziou! Navyše, šlo by o popieranie nutného vývoja nielen spoločenského života, ale, ako uvidíme ďalej, i kresťanského života.

Riešením však, paradoxne, **návrat je** – ovšem návrat k Božiemu Zjaveniu zavŕšenom v Ježišovi Kristovi. Tu vo svetle Božieho Zjavenia, skrze Ježiša Krista, vidieť a analyzovať minulosť, a učiť sa poznávať budúcnosť a úlohu každého jedného z nás v prítomnosti.

Pre čas, ktorý je mi vymedzený, podelím sa len so skicami, vo svetle ktorých môžeme vidieť i problém minulosti, ale predovšetkým cestu v prítomnosti vedúcu do budúcnosti.

1.skica: stať sa učeníkom, osobný vzťah s Bohom: Táto skica sa týka oboch pohlaví, ale primárnu úlohu v nej zohráva muž (biblicky a večne aktuálne):

Nanovo si uvedomiť, že Pán Ježiš je nielen našim Spasiteľom, ktorý nás očisťuje od našich hriechov a dáva nám svoje prikázania ako normy života, ale je i:

- našim Učiteľom, ktorý nás **učí žiť** – skrze svoje slovo poznávať seba, druhého, život sám. **Aby tomu tak mohlo byť treba to slovo poznať**. Stať sa učeníkom. Pôsobením Ducha svätého dnes už máme k tomu prostriedky – formačné stretnutia, literatúra, ale na 1. mieste sv. Písmo s Katechizmom.
- Ježiš Kristus zdrojom našej sily, milosti, je stále s nami... – k tomu je treba s ním byť v kontakte – **skrze modlitbu ako osobný dialóg s Bohom**.
- je Synom Otca, skrze ktorého v milosti krstu, sme – každý z nás je – synom, dcérou. Pán Ježiš nás celý život stále viac uvádza do tohto **vzťahu úplne novej kvality – vzťahu syna/dcéry a nebeského Otca, Otca Ježiša Krista** – tu nejde o tisíckrát počúvanú frázu, či pravdu, ktorú uznávame, tu ide o reálny žitý vzťah!

2.skica vyplývajúca z prvej: byť a stávať sa synom/dcérkou Boha, vzťah lásky a dôvery:

- Otec nás miluje **otcovsko-materskou láskou** (to nie je novinka, takto sa Boh zjavuje už v Starom Zákone a toľž v Novom – odporúčam aspoň apošt. list kardinála Martiniho, „Návrat k Otcovi všetkých“) – ako syn/dcéra potrebujem oboje, ale ako syn sa od Jeho otcovskej lásky učím milovať láskou muža a následne otca a ako dcéra sa od Jeho materinskej lásky s veľkou pomocou Márie učím milovať ako žena a následne matka... (Pomôcka: vid' dve podoby Otcovej lásky – chesed a rachamim – v encyklike Jána Pavla II. „O Božom milosrdenstve“...)
- Ak sa nestaneme synmi a dcérami, nedokážeme zrelo dorásť do muža a ženy. Ide o zákonitý vývoj jak v prirodzenom, tak duchovnom živote...
 - Syn nie je dcéra – Otec sa k nim nechová rovnako, miluje ich rovnako, i nároky kladie na oboch – ale na každého iné a inak... ⇒ muž nie je žena...

Naznačená 1. a 2. skica poukazuje na to, že naše kresťanstvo je pred výzvou dostávať sa od náboženstva morálky k podstate, ktorá je zdrojom tejto morálky – ku kresťanstvu ako žitému osobnému vzťahu s Bohom, vzťahu lásky a dôvery syna/dcéry s Bohom Otcom.

3.skica vyplývajúca z druhej: byť zrelými a zodpovednými partnermi pod autoritou Boha:

Zdôrazňujem, že táto tretia skica predpokladá 1. a 2. skicu, ktorú je možné objavovať a rozvíjať, hoci už v manželstve sme, avšak pozor, aby sa pri nej nezastavili, nedávali prednosť osobnému duchovnému rastu pred partnerom a rodinou. V manželstve už nemôže ísť o „ja a oni“, ale môže ísť jedine o „my“, manželstvo ani nemožno spiritualizovať, robiť z neho „duchovný vzťah dvoch ľudí“...

Skica 1. a 2. nás má viesť k **vyrovnanému partnerskému vzťahu** – s rozvinutým človečenstvom pod pohľadom Božím (plným rešpektom našej prirodzenosti). Aspoň zopár poznámok:

- rovnosť v dôstojnosti a rešpekte, lebo takto nás miluje Boh a od neho máme všetky atribúty dôstojnosti, krásy, rovnosti... Rovnosť však neznamená rovnakosť – to by bolo práve popretím rešpektu a odlišnosti... Vid' stvorenie človeka ako Adama a Evy... „neged“ (tvárou v tvár) – ako vzájomná identifikácia, rovnosť, odlišnosť, dopĺňovanie sa nie konkurencia, dvojité poslanie v poslaní jednom – v partnerstve a rodičovstve – byť človekom, dávať, prijímať a rozvíjať život...
- dominantnosť muža voči žene, deťom – je dominantnosť zodpovednosti za rodinu a primárnosť v ochrane a darovaní sa, obetovaní sa rodine... – zodpovednosť za jej svätosť! – vid' Efez 5,21n, vid' zákl. vzťah lásky Boh – človek, JK – cirkev... muž a žena...
- podriadenosť ženy voči mužovi, – je podriadenosť prijímajúca lásku, žena prirodzene uprednostňuje vzťah pred inými aktivitami, je pre ňu nosný..., kvalita jej vzťahov s Bohom, s manželom a deťmi posväcuje rodinu (ale môže opačne i ničiť muža i deti), podriadenosť jej umožňuje byť chránenou a tak chrániť rodinu, a spolu s mužom byť si vzájomne oporou...

- k týmto dvom prvkom partnerského vzťahu sa ešte vrátim pri rozprávaní o otcovstve a materstve.

- základom partnerstva je priateľstvo, dialóg, rešpekt v rozdielnostiach...
- V spoločenskom živote v názoroch na detaily života, na spôsob práce, myslenia, cítenia, nábožnosť... neplatí rovnakosť, neplatí uniformita, ako si niekedy vysvetľujeme evanjelióvu jednomyseľnosť.
- Model hierarchie postavení v kresťanskej rodine: **Boh – partner/ka – deti** (prehodenie postavení veľmi často vedie k zbožšťovaniu (modlárstvo) alebo vzájomnému zotročovaniu sa)
Znovu len upozorňujem, aby pod „Bohom“ sme nerozumeli uprednostňovanie osobného duchovného prospechu a záujmov pred rodinou!

Viac k tejto problematike odkazujem na dobrú literatúru a z mojej strany na nahrávky prednášok „Identita muža a ženy“ - Komunita Blahoslavenstiev v Lipt. Mikuláši.

4.skica vyplývajúca z tretej: vyvážené a navzájom sa nesúce otcovstvo a materstvo

Otcovstvo a materstvo má byť plodom partnerského vzťahu a nie autonómnou funkciou! Tak ako deti by mali byť plodom partnerskej lásky, tak i otcovstvo a materstvo (vzťah k deťom) má byť plodom vzájomného partnerského vzťahu. Ak tento je narušený, zákonite bude narušené aj ich otcovstvo a materstvo. Ak je narušené otcovstvo, je narušené i materstvo a opačne!

- Mužovo otcovstvo **nespočíva** len v živiteľstve, či v udržovaní si postu najvyššej autority v rodine – to prvé totiž je krehký argument a to druhé, pokiaľ za týmto postom nie je rešpekt a láska k partnerke a vnímavý vzťah k deťom, ide skôr o deštruktívny prvok, kedy sa na prvom mieste kriví obraz Boha – Otca u vlastných detí...

- Materstvo ženy práve tak **nespočíva** v tom, že na nej je bremeno starostlivosti a výchovy detí...

V čom teda spočíva otcovstvo predovšetkým ? – lebo ak si toto priblížime, tak pochopíme i materstvo ženy:

O model sa nám postaral sám Boh. Svoju otcovsko – materskú lásku vtelil do ľudí ako my, pri samotnej vrcholnej udalosti dejín spásy, pri vtelení vlastného Syna, skrze ktorého Jeho, Boha – Otca, poznávame.

Týmto modelom je Nazaretská rodina – Jozef a Mária. Aspoň zopár vnemov, ktorých sa nám pri kontemplácii tohto vzťahu dostane:

1. Ježiš Kristus neprichádza medzi nás priamo ako Syn poslaný Bohom, ale ako syn matky Márie a otca Jozefa.
 - Boh tým zdôrazňuje nutnosť a trvácnosť partnerského súžitia ako nevyhnutnej pôdy pre zdravý vývoj ľudských detí...
 - inak by k vteleniu svojho Syna, starostlivosti oňho a k jeho výchove, ustanovil jedine jeho matku - Máriu, ktorú by si nielen pripravil (čo urobil), ale i sám priamo ochránil.
2. Jozef v Božom zámere nie je len živiteľ a ochranca Márie a Ježiša vzhľadom na vtedajšiu spoločnosť, ktorá by Márii, „slobodnej“ matke a jej dieťaťu, neumožnila žiť a už vôbec nie dôstojne... Rozumejme, Jozef bol živiteľom a ochrancom rodiny, ale nie LEN.

3. Pozrime sa teda bližšie na miesto Jozefa v Nazaretskej rodine:

1) na rod Jozefa, nie na rod Márie, sa vzťahuje dejinný, Bohom riadený, zámer Ježišovho pôvodu – že je výhonok z rodu Dávida... Mt 1,1n – Jozef teda nie je momentálny a núdzový doplnok nazaretskej rodiny, jeho otcovstvo je v Božom zámere od počiatku... Identitu – totožnosť mena, náležitosti dieťaťu dáva otec... „krv“ matka...

2) Boh o osude Márie, neskôr celej rodiny, hovorí s Jozefom, nie s Máriou. Márii oznamuje, predkladá, jej božské materstvo, ale nekladie na ňu nič z otcovskej úlohy. Jozef je teda pred Bohom plne zodpovedný za svoju rodinu – vo svojom partnerstve a otcovstve. A to nielen ako múdry starec (ako si ho radi znázorňujeme)..., ale ako partner a otec, ktorému sa dostáva **požehnaní**, daru, **charizmy otcovstva samotným prijatím manželstva!** – dnes by sme správne povedali sviatosťou manželstva. Rozumejme, Jozef, keby nebol manželom Márie, bol by len večne opakovaným pestúnom, ochrancom... ale on je manželom a otcom (isteže nie biologickým, to je zbytočné tu vôbec pripomínať, ale otcovstvo nespočíva nutne v biologickom otcovstve!)

Od Boha je jeho otcovstvo – a teda každý manžel už sviatosťou manželstva dostáva túto charizmu! Pred manželstvom aj muž aj žena môžu pochybovať či dokážu byť partnermi a rodičmi..., ale akonáhle začnú spolu žiť a príde dieťa, jednoducho sú manželmi a rodičmi – a Boh je s nimi!

Žena sa stáva matkou prirodzene... Muž z nej matku nerobí...

Muž sa otcom akosi musí učiť byť, ale pozor, i **on musí od Boha prijať vedomie, že otcom je**, a to chvíľou vstupu do manželstva! Otcom ho nerobí manželka! Musí tiež prijať, že toto otcovstvo nemá žiť sám, ale pod vedením Boha – Otca, Jeho Otca, čiže toto otcovstvo žije zároveň ako syn, ktorý je Bohom chránený i vedený, musí sa teda učiť! A tak musí čeliť situáciám, na ktoré by si predtým netrúfal! Nemôže sa sklátiť a pred manželkou i deťmi vyhlásiť, že nevie ako ďalej - on to fakt niekedy nevie, ale je tu on a Boh, a on musí ísť ďalej a podržať svoju rodinu... Pr. z môjho detstva: „neboj sa kým som ja s vami nič sa vám nestane“, pritom ľudsky vôbec nevedel ako ďalej, ale my – deti sme sa nebáli...

Je treba si vedieť priznať i chybu – pred Bohom, pred sebou, pred manželkou..., ale nespochyňovať svoje otcovstvo, či postavenie manžela, chopiť sa neustále a zas svojho daru!

3) aby však tomu mohol Jozef dostať s Bohom hovorí, pozná Ho, rozlišuje, čo je od Boha a čo nie.... Je cadik...- pozná Tóru (Písmo) – tým, že ju študuje, rozjíma o Božom Slove, žije podľa neho ⇒ pozná Boha Izraela, svojho Boha. Je učeníkom a mužom modlitby, synom Boha (*vid' prvá a druhá skica*).

4) takže vo vzťahu k Márii – on Jozef, žije svoju dominantnú úlohu v zmysle zodpovednosti, ochrany, obety, ale i lásky a rešpektu k Márii. Mária je podriadená Jozefovi bez akejkoľvek ujmy na jej dôstojnosti, naopak, jej podriadenosťou je jej dôstojnosť chránená pred svetom...Obaja žijú svoj vzájomný vzťah a postavenie pod autoritou Boha a v reálnom vzťahu syna/dcéry voči Nemu (*vid' tretia skica*).

Tu však jedna poznámka: kým žena potrebuje zo strany muža pochvalu, pozornosť – preto šabat čo šabat manžel recituje manželke Prisl. 31..., **muž zo strany ženy potrebuje uznanie!** Muž je citlivý ako i žena, iste inak ako žena. A ak sa cíti muž vlastnou ženou neprijatý, neuznaný, - napr. v situáciách, ktoré rieši inak ako by to riešila ona..., nedokáže byť naplno partnerom, ktorý partnerku rešpektuje! a nedokáže byť naplno otcom!!! A ženy nech nezabudnú, že muži tým trpia, neplačú, nežalujú sa, ale trpia, niečo v nich sa ničí... Mária Jozefa uznávala, nielen „v duchu“, vedela ho povzbudiť – robí tak vo svojej cirkvi dodnes!

5) vo vzťahu k dieťaťu Ježišovi: o materstve Márie skutočne netreba hovoriť, ale o otcovstve Jozefa áno:

a) Jozef podľa židovského zvyku **často berie do náruče dieťa Ježiša**. Nie batol'a (iste i to je krásne a dôležité), ale dieťa, ktoré už vie chodiť, berie ho na kolená, hoci už je to väčší

chlapec... Tento zvyk je nepochybne vtlačený tomuto národu Bohom, lebo Boh sám sa takto prejavuje (vid' Iz, etc.) a v okolitých národoch ide o zvyk neznámy.

- otcovská náruč je totiž iná ako materská, ktorá dieťa živí, utišuje, uspáva... Materská náruč je kardinálne dôležitá v najrannejšom veku dieťaťa... akonáhle však sa dieťa začína stavať na vlastné nôžky a objavovať svet, je stále viac dôležitejšia náruč otca.
- otcovská náruč dáva dieťaťu pocit istoty lásky a ochrany. Skrze ňu dieťa smelšie poznáva svet... otec ukazuje, vysvetľuje...

Opakujem otec, nie matka... nie že by z toho bola vylúčená, ale zdôrazňujem to, lebo otcovstvo pre dieťa sa začína tu a nie zákonníckou autoritou, ktorej sa dieťa podrobí, ale z ktorej má strach - opak pocitu istoty lásky...

pr. „pána otca“, ktorý nikdy nevzal do náruče svojej deti, aby „z nich vychoval statočných, odolných a nerozmaznaných ľudí“, veď ani jeho nikdy jeho otec do náruče nevzal... Tento pán je tvrdý človek, ktorý je na to i náležite hrdý, jeho žena je potlačená osobnosť a deti? Synovia sú ako ich otec, a dcéra sa nikdy nevydala, ani nemala odvalu sa rozhodnúť pre inú cestu, má strach z mužov, z rodiny, zo života...

- otcovská náruč dieťaťu najlepšie priblíži obraz samotného Boha. Čas pre materskú náruč sa u dieťaťa míňa rýchlo, ale pre otcovskú náruč vyhradený nie je – vid' Otec z Lk 15, 11n... Aký je to dar mať možnosť už ako dospelý človek, otec či matka, spočinúť na chvíľu v otcovskom chápanom objatí!

b) Bol to Jozef, nie Mária, kto **vysvetľoval malému Ježišovi písmenká Tóry**, kto ho učil ju čítať, kto vysvetľoval, čo znamenajú jednotlivé pravdy... túto úlohu plní otec, nie matka. Vid' kontrast s dnešnou prefeminizovanou výchovou... Matka učí svoje deti modliť sa... Otec by však mal byť ten, kto dieťaťu o Bohu hovorí, vysvetľuje vieru...

- vid' Šéma Izrael – Dt 6, 4n ... plus vid' kontext...

- tu sa nám kompletuje úloha otcovstva ako kňazskej úlohy: byť prostredníkom medzi svojou rodinou a Bohom,

- na jeho hlave spočíva priamo Božia ruka (symbol „kipy“ na hlavách židovských mužov, v našej cirkvi len na hlavách cirkevných hodnostárov), ktorá žehná, ale i vyučuje, a zároveň oprávňuje muža- otca, aby svojim deťom žehnal a učil ich. Povinnosť poznať vlastnú vieru a vysvetľovať ju, je povinnosť muža voči vlastnej rodine, nie povinnosť ženy a matky...

(Koľkí muži majú len zdedenú, návykovú vieru...? Koľkí poznajú a vedia i vysvetliť komu to vlastne veria? Tu nejde pestovanie nejakej nábožnosti – navyše tá mužská sa diametrálne líši od ženskej..., tu ide o poznanie Krista skrze Písmo, či aspoň katechizmus, o vieru reflektovanú..., tu ide o muža, ktorý s týmto Kristom hovorí, načúva mu...)

- skutočné kresťanské otcovstvo bez tejto kňazskej dimenzie vždy bude len živorit' a v dnešnej spoločnosti sa z krízy nedostane, lebo muž nemá nad sebou autoritu, ktorá by ho budovala v jeho otcovskej identite...

c) Bol to Jozef, v ktorom mal Ježiš príklad v postoji k práci, bol to Jozef, kto Ježiša **učil tvoriť a povzbudzoval ho, iste i napomínal**... učil ho nielen konkrétnej práci s drevom, ale i prírode, prácam na poli (vid' Ježišove podobenstvá)...

Iste, otcovská úloha vysvetľovať a učiť tvoriť...je mnohým mužom nerealizovateľná každý deň, nemusí ísť o každodennú úlohu, (hoci, ak je to len možné, otec by mal byť s deťmi každý deň), ale tu ide o každý možný a teda nutný čas byť s deťmi týmto spôsobom...

Mária naplno zostáva ako matka pri Ježišovi, plne sa podieľa na jeho citovom rozvoji...a zastáva si miesto v dome ako prítomnosť každodennej opateri, krásy, nehy, tepla...

Myslím, že by bolo skutočne navyše, tu ďalej spomínať ďalšie samozrejmé podoby otcovstva a materstva v nazaretskej rodine čo do zabezpečenia vyrovnaného fungovania rodiny jak po stránke materiálnej tak po stránke vzájomných vzťahov, hovorili sme o tom už vyššie.

Na záver k nazaretskej rodine:

bohužiaľ, vplyvom dualistických pohanských filozofií a následným často negatívnym pohľadom na manželské súžitie, ktoré preniklo i do kresťanstva, sme už na počiatku tento nádherný, samotným Bohom pripravený, model prvej židokresťanskej rodiny – partnerstva, otcovstva a materstva – rozdelili. Pannu Máriu s dieťaťom na rukách na jeden otlár a Jozefa s ľaliou čistoty, či s malým Ježiškom na oltár druhý... Partnerstvo sme im odňali úplne...

Čím viac pripustíme, že túto rodinu nemožno deliť, tým viac uprostred nej budeme nachádzať riešenie vlastných partnerských vzťahov, krásu a silu manželstva a následne i vlastného otcovstva a materstva.

- Jozef a Mária nás v prvom rade volajú stať sa synmi a dcérami - ako oni. Pre nás je to o to ľahšie, lebo túto cestu nám definitívne otvoril Boží Syn, skrze Neho týmito synmi a dcérami sme, ale celý život sa to spolu s Ježišom – skrze Neho musíme a máme učiť.
- Jozef a Mária nás budú učiť zdravým vzťahom v partnerstve a „par excellence“ nás budú učiť byť otcami a matkami – vzájomne sa v týchto najvznešenejších úlohách dopĺňať, podporovať a rozvíjať – pod autoritou a požehnaním Boha
- Nie je výhodnejšie byť otcom, nie je výhodnejšie byť matkou, nie je výhodnejšie ísť do rehole... ide o povolanie! Povolanie jedinečné, spojené s mnohými zápasmi, hľadaním... ale i požehnaním a obdarovaním...
- Posledná poznámka na adresu osamelých matiek, či otcov s deťmi... Ide vždy o neúplné poslanie – tomu môžu dostať len obaja. Avšak, Boh je i tu... v ich utrpení, hľadaní i bezmoci... Len rady: či už otec alebo matka musia byť ďaleko bdejší pri odlišnej výchove syna a dcéry – výchova nie je rovnaká... hľadať pomoc v príbuzenských vzťahoch –pr. syn sám s matkou... často ho vodiť do príbuzenských rodín, kde je otec, najlepšie príbuzný matky... etc.

Drahí bratia a sestry, obnova rodín sa môže začať len v kresťanstve, nehľadáme ju inde. Ovšem v kresťanstve autentickom.

Nech nám Boh, Otec milosrdný a silný pomáha a žehná nám!